

ЗДІЙСНЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОЇ ОПЛАТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Минулий рік приніс зміни бюджетного законодавства в частині здійснення попередньої оплати розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, а саме з 01.01.2020 набула чинності постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 року №1070 яка в свою чергу скасувала постанову Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 року №117. Відповідно до цього суттєво змінено та абсолютно чітко визначено мінімальні строки, на які може бути передбачена попередня оплата в договорах про закупівлю товарів, робіт і послуг:

- за поточними видатками — на строк не більше трьох місяців;
- за капітальними видатками та державними контрактами (договорами); періодичних видань - на строк не більше 12 місяців;
- що закупляються за зовнішньоекономічними контрактами (договорами), укладеними на виконання міжнародних зобов'язань; що закупляються для забезпечення національної безпеки та оборони держави; що закупляються для забезпечення участі України у міжнародних, національних та всесвітніх виставкових заходах, - на строк не більше 24 місяців [2].

Відповідальність за прийняте рішення, ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів несуть головні розпорядники бюджетних коштів. Саме тому, головні розпорядники:

1) розробляють та затверджують положення щодо здійснення в поточному бюджетному періоді попередньої оплати тих товарів, робіт і послуг, що згідно з договорами про закупівлю передбачається поставити, виконати і надати протягом поточного чи наступного бюджетного періоду;

2) визначають розмір та строк попередньої оплати в межах строків, кількість платежів (періодичність) попередньої оплати в межах визначеного строку;

3) забезпечують заходи щодо виявлення виконавців робіт, постачальників товарів і надавачів послуг, якими порушено умови договорів, укладених із розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів, діяльність яких координується через них та які отримують бюджетні кошти на виконання бюджетних програм, щодо попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закупляються за бюджетні кошти.

Однак забороняється розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів здійснювати платежі з попередньої оплати виконавцям робіт, постачальникам товарів і надавачам послуг, якими порушено умови договорів щодо попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закупляються за бюджетні кошти, укладених із розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів у мережі безпосереднього головного розпорядника бюджетних коштів.

Важливими умовами проведення попередньої оплати є:

- необхідність спрямування сум попередньої оплати за капітальними видатками та державними контрактами виконавцям робіт, постачальникам товарів і надавачам послуг (крім нерезидентів) на небюджетні рахунки, відкриті на їхнє ім'я в органах Казначейства, з подальшим використанням зазначених коштів виконавцями робіт, постачальниками товарів і надавачами послуг виключно з таких рахунків на цілі, визначені договорами про закупівлю товарів, робіт і послуг, з наданням підтвердних документів для здійснення платежів;
- повернення після закінчення строку, визначеного у договорі про закупівлю товарів, робіт і послуг, виконавцями робіт, постачальниками товарів і надавачами послуг невикористаних сум попередньої оплати та застосування штрафних санкцій у разі невчасного повернення таких коштів [2].

З метою належного обліку коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закупляються за бюджетні кошти, рахунок 35 «Інші рахунки розпорядників бюджетних коштів та рахунки інших клієнтів» Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, доповнено субрахунком 3559 «Рахунки для зарахування коштів попередньої оплати».

Для відкриття небюджетних рахунків підприємства, установи, організації до органів Казначейства подають наступні документи:

а) заяву про відкриття рахунків;

б) копію належним чином зареєстрованого (затвердженого) установчого документа, засвідчену в установленому законодавством порядку;

в) картку із зразками підписів та відбитка печатки та перелік рахунків, якими можуть розпоряджатися зазначені у картці (тимчасовій картці) особи, у двох примірниках.

Разом із карткою (тимчасовою карткою) зі зразками підписів та відбитка печатки до органів Казначейства клієнтами подаються:

- копії сторінок паспорта громадянина України;

- копію документа, що містить реєстраційний номер облікової картки платника податків України;

- копії відповідних документів (наказ, протокол тощо), що підтверджують повноваження зазначених у картці осіб та надання їм права першого та другого підписів.

Фізичні особи-підприємці для відкриття небюджетних рахунків подають:

а) заяву про відкриття рахунків;

б) копію паспорта, засвідчену підписами працівника органу Казначейства та фізичної особи-підприємця;

в) картку зі зразками підписів та відбитка печатки у двох примірниках.

Усі вище перелічені документи до органу Казначейства повинні подавати посадові особи клієнта, які мають відповідні повноваження та право першого або другого підпису [4].

Для перерахування коштів з небюджетних рахунків клієнти подають органам Казначейства платіжні доручення на паперових та електронних носіях у кількості примірників, необхідній для всіх учасників безготівкових розрахунків. Форма, обов'язкові реквізити, строк дії платіжних доручень та вимоги щодо їх заповнення визначаються Національним банком України. У платіжному дорученні повинні бути заповнені всі реквізити, передбачені його формою.

Реквізит «Призначення платежу» платіжного доручення заповнюється з урахуванням вимог нормативно-правових актів та повинен містити повну інформацію про платіж та документи, на підставі яких здійснюється перерахування коштів. За правильність оформлення та достовірність інформації, зазначеної у платіжних дорученнях, відповідають клієнти. Органи Казначейства не відповідають за недостовірність змісту платіжного доручення, оформленого клієнтом.

Платіжні доручення клієнтів на проведення платежів з небюджетних рахунків приймаються виключно в межах залишку коштів на цих рахунках.

Платіжні доручення клієнтів на перерахування коштів з рахунків для зарахування коштів попередньої оплати органом Казначейства не приймаються, та повертаються не пізніше наступного робочого дня клієнту без виконання, зокрема, у разі:

- відсутності або недостатності залишку коштів на відповідному рахунку;
- неправильного заповнення реквізитів чи незаповнення хоча б одного з реквізитів та/або недотримання вимог щодо оформлення платіжного доручення;
- відсутності підтвердних документів, які повинні надаватись разом з платіжним дорученням;
- подання платіжного доручення до органу Казначейства з порушенням норм законодавства, або якщо документ не може бути виконано відповідно до законодавства.

На звороті платіжного доручення, поданого у паперовому вигляді, зазначаються дата та причини його повернення без виконання за підписами працівника, який повертає платіжне доручення, та керівника (заступника керівника) відповідного структурного підрозділу органу Казначейства.

При застосуванні системи Казначейства між клієнтами та органами Казначейства обмін документами здійснюється в електронному вигляді, в тому числі електронними документами.

Після перевірки наявності необхідних документів, відповідності їх вимогам законодавства органи Казначейства проводять платежі з небюджетного рахунку клієнта.

Події, що відбуваються у світі, змушують вносити корективи та обмеження до нормативно-правової бази держави, в тому числі і до бюджетного законодавства, яке стосується попередньої оплати. На період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, заборонено здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закупляються за бюджетні кошти, а Державній казначейській службі заборонено здійснення платежів, крім випадків:

- коли предметом закупівлі є товари, роботи і послуги, необхідні для здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2,

- для виконання бюджетних програм, коди програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету яких відповідають кодам функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету 0710-0763 згідно із законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період [3]. Проте з часом, в процесі забезпечення виконання функцій держави Кабінет Міністрів України вимушений переглядати та послаблювати вищезазначені обмеження шляхом внесення змін та доповнень.

Отже, відзначимо основні аспекти при здійсненні попередньої оплати розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів:

- 1) терміни перерахування та умови використання попередньої оплати зазвичай чітко узгоджуються контрагентами у розділі договору «Порядок проведення розрахунків», до прикладу: «Перед початком робіт Замовник сплачує Підряднику попередню оплату терміном на 3 місяці з моменту оплати для виконання будівельно-монтажних робіт.

2) спрямування сум попередньої оплати за капітальними видатками та державними контрактами виконавцям робіт, постачальникам товарів і надавачам послуг (крім нерезидентів) повинно здійснюватись на небюджетні рахунки, відкриті на їхнє ім'я в органах Казначейства у встановленому законодавством порядку.

3) разом з платіжними дорученнями на перерахування коштів з небюджетних рахунків виконавець робіт одночасно повинен надати до органу Казначейства підтвердні первинні документи (рахунки, накладні, акти), які підтверджують спрямування попередньої оплати згідно з умовами договору про закупівлю, відповідно до якого зараховано попередню оплату. За умови надання зазначених підтвердних документів органи Казначейства проводять платежі з небюджетних рахунків згідно з платіжними дорученнями клієнтів (виконавців робіт, постачальників товарів) [2].

У разі проведення розрахунків на умовах авансування розпорядники бюджетних коштів та одержувачі бюджетних коштів протягом трьох робочих днів після завершення терміну поставки товарів, виконання робіт, надання послуг, визначеного договірними зобов'язаннями, до органів Казначейства за місцем обслуговування подають документи, що підтверджують фактичне отримання товарів, робіт та послуг. Такими підтвердними документами є акти виконаних робіт/поставки товарів, накладні, акти приймання виконаних будівельних робіт [5; 6].

Порушення розпорядником (одержувачем) бюджетних коштів термінів подання підтвердних документів при здійсненні попередньої оплати згідно Бюджетного кодексу України вважається порушенням бюджетного законодавства, при виявленні якого, до учасника бюджетного процесу у визначеному законодавством порядку органом Казначейства застосовується такий захід впливу, як зупинення операцій з бюджетними коштами.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закупляються за бюджетні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України №1070 від 04.12.2019 року URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2019-%D0%BF#Text>.
3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. №1070: Постанова Кабінету Міністрів України №1198 від 02.12.2020 року від 22 липня 2020 р. №64 URL : <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-vnesennya-zmin-do-postanov-a1198>.
4. Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів України №758 від 22.06.2012 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12#Text>.
5. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів: Наказ Міністерства фінансів України №938 від 23.08.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12#Text>.
6. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: Наказ Міністерства фінансів України №1407 від 24.12.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#Text>.

Карпова Ольга Олександрівна

Головний спеціаліст відділу обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів УДКСУ у м. Тернопіль Тернопільської області

СИСТЕМА КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ВИДАТКАМИ

Провідна роль державного бюджету в розбудові української економіки зумовлена його вирішальним впливом на фінансові можливості держави та,